УДК: 343.17

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-74-1-153-160>

Шульга Андрій Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Маріуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6600-2904>

Хайлова Тетяна Володимирівна,

кандидат наук з державного управління, доцент

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Маріуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6106-2027>

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В ПОРЯДКУ Ч. 3 СТ. 214 КПК УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемі участі спеціаліста під час огляду місця події, який проводиться до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Суть проблеми полягає в тому, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України визнає участь спеціаліста тільки під час досудового розслідування, судового провадження та проведення процесуальних дій у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. У слідчій практиці інколи трапляються випадки, коли надходить повідомлення, наприклад, про смерть людини, інші події з формальними ознаками кримінального правопорушення, які потрібно спочатку перевірити щодо наявності ознак злочину, а вже потім вважати діяння кримінальним правопорушенням. Запропоновано до виявлення ознак злочину під час огляду місця події, що проводиться до внесення заяв та повідомлень до Єдиного реєстру досудових розслідувань, називати спеціалістів обізнаними особами, а консультації та довідки, які надаються ними, вносити у вигляді заяв, що підлягають занесенню до протоколу огляду на загальних засадах.

Ключові слова: кримінальне провадження; огляд місця події; слідчі (розшукові) дії; спеціаліст.

Постановка проблеми. Участь спеціаліста під час проведення початкових слідчих (розшукових) дій має велике як процесуальне, так і фактичне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення. Згідно з Інструкцією про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події залучають осіб, які володіють спеціальними знаннями та можуть надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують спеціальних знань і навичок, а також з метою забезпечення безпосередньої технічної допомоги сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування [1]. Крім того, участь спеціаліста в кримінальному провадженні регулюється Положенням про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України) від 3 листопада 2015 р. № 1343 [2]. Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) передбачає участь спеціаліста під час

огляду місця події нормами статей 71, 79, 81, ч. 3 ст. 237, 238, 239 КПК України. Але існує і певна неврегульованість.

Зазначене дослідження зосереджене на процесуальному аспекті участі спеціаліста під час огляду місця події, який здійснюється до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), що, на нашу думку, становить певну процесуальну проблему у визначенні процесуального статусу спеціаліста, а отже обумовлює актуальність теми цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема огляду місця події в кримінальному процесі та криміналістиці досить детально висвітлена в наукових джерелах. Учені-процесуалісти та криміналісти постійно вивчають зазначений напрямок досудового розслідування. Серед них слід виділити Ю. П. Аленіна, О. О. Бондаренка, А. Ф. Волобуєва, Є. П. Іщенко, С. А. Карпова, Н. І. Клименко, В. К. Лисиченка, Є. Д. Лук'янчикова, О. В. Одерія, М. О. Салтевського, М. П. Сегая, В. Ю. Шепітька, М. Г. Щербаковського, В. А. Фастовця та інших. Однак у їхніх працях більше уваги приділено саме тактичному аспекту проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії, зокрема за участю спеціаліста, проте процесуальний аспект статусу спеціаліста в ході проведення огляду місця події як єдиної слідчої (розшукової) дії, яку дозволяється проводити у невідкладних випадках до внесення заяв і повідомлень про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розглянуто в комплексі з тактичними особливостями або не зовсім докладно.

Формування цілей. Метою статті є визначення проблеми участі спеціаліста в ході проведення огляду місця події до внесення заяв та повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та надання пропозицій щодо вдосконалення цієї процесуальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Початковий етап розслідування будь-якого виду кримінального правопорушення починається передусім з огляду місця події (далі – ОМП).

ОМП як початкова слідча (розшукова) дія за своїм процесуальним призначенням має особливий характер, бо її в невідкладних випадках можна проводити до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ч. 3 ст. 214 КПК). До того ж ОМП згідно зі ст. 237 КПК України є різновидом слідчого огляду, але в диспозиції цієї норми різновид огляду саме як ОМП не визначається. Про це у своєму коментарі слушно зазначає адвокат М. Тхорівський [3]. Проте, відповідно до ч. 1 ст. 237 КПК України, метою огляду є виявлення та фіксація відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, під час якого, між іншим, слідчий, прокурор проводять огляд місцевості та приміщення, що безумовно вказує на цю слідчу (процесуальну) дію як на ОМП. Отже, ОМП є важливою слідчою (розшуковою) дією під час розслідування будь-яких кримінальних правопорушень, наприклад дорожньо-транспортних пригод, насилля, незаконного обігу наркотичних засобів, незаконного обігу зброї, набоїв до зброї, вибухівки тощо. Завдяки правильно організованому ОМП й участі спеціаліста в ньому слідчий має можливість за результатами цієї слідчої (розшукової) дії відразу на місці визначити кваліфікацію кримінального правопорушення і взагалі ознаки кримінального правопорушення в самій події. Зокрема, у ході ОМП виявляється найбільша кількість предметів, що надалі можуть стати доказами.

Особливе значення під час огляду місця події належить ролі спеціаліста, який за допомогою засобів спеціальної криміналістичної техніки виявляє та збирає предмети і сліди, що здатні ідентифікувати особу правопорушника. Такими об'єктами, наприклад, можуть бути документи, особисті речі, сліди життєдіяльності людини (слина, сеча, кров тощо) [4, с. 141].

Кримінальне процесуальне законодавство України передбачає різноманітні засоби отримання відомостей, які згодом стають доказами або підставами для прийняття будь-яких процесуальних рішень, у цьому разі рішення щодо початку досудового розслідування в межах ст. 214 КПК України.

Згідно з ч. 4 ст. 214 КПК України перед слідчим, прокурором, дізнавачем після отримання заяви або повідомлення про вчинення кримінального правопорушення визначено обов'язок щодо прийняття та реєстрації заяв і повідомлень до ЄРДР протягом 24 годин (ст. 214 КПК України). При цьому чинний КПК України в ст. 214 не містить вимог щодо дослідчої перевірки заяв та повідомлень про скоєний злочин. Проте фактично така норма в кримінальному провадженні все ж таки існує, регламентується вона п. 7 розділу II Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженого наказом МВС України № 100 від 08.02.2019 року «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». У цьому нормативно-правовому акті зазначається, що за рішенням керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, відомості про виявлене кримінальне правопорушення уповноважена службова особа реєструє в системі «Інформаційний портал Національної поліції України», журналі єдиного обліку та невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації, передає до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань [5]. Проте головну роль у прийнятті рішення щодо початку досудового розслідування, відповідно до ст. 214 КПК України, відіграє не слідчий, не дізнавач і не прокурор, а керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки. Якщо така особа не надасть згоду (резольцію) для внесення заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення до ЄРДР, то надалі отримана інформація не буде розглянута. До речі, у 2017 році В. Дрозд, розкриваючи з цього приводу аналогічну проблему, зауважувала, що заяви й повідомлення, які надійшли до чергової частини органу поліції та в яких відсутні відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації в журналі єдиного обліку доповідаються уповноваженим працівником чергової частини начальникові органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду і прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі встановлення начальником органу поліції в заяві (повідомленні) відомостей, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, він за своєю резолюцією (не пізніше однієї доби з часу реєстрації заяви в журналі єдиного обліку) повертає її (його) до чергової частини для негайної передачі начальнику слідчого підрозділу. Тобто авторка наголошує на тому, що законодавець фактично передбачив можливість класифікувати заяви й повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та відділяти некримінальні події саме на початковому етапі кримінальної процесуальної діяльності. При цьому вченою зазначається, що в чинному КПК, на відміну від КПК 1960 року, строк для вирішення цього питання скорочено з 10 діб до 24 годин [6, с. 269]. У 2019 році було прийнято нову редакцію Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення тощо, але щодо вказаної вище проблеми в новому документі майже нічого не змінилося: строк прийняття рішення стосовно заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення залишився тим самим – 24 години. Отже, можна констатувати, що звичайна дослідча перевірка заяв та повідомлень у системі досудового розслідування кримінальних правопорушень не зникла. Таким чином, за умови, що наявність ознак кримінального правопорушення в діянні викликає сумніви, а дізнавачу, слідчому чи прокурору потрібно визначитися з необхідністю прийняття рішення за ст. 214 КПК України до внесення заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР (наприклад, із ступенем тяжкості тілесного пошкодження постраждалого в дорожньо-транспортній пригоді тощо), то слідчий, дізнавач чи прокурор згідно з ч. 2 ст. 71 КПК України повинні звернутися за допомогою до обізнаної особи. Обізнаними особами є всі суб'єкти, незалежно від наявних прав та обов'язків, які мають певну спеціальність, володіють спеціальними знаннями та відповідно до процесуального закону безпосередньо залучаються самі або використовуються

результати їхньої діяльності в кримінальному судочинстві та які мають надати технічну допомогу або консультацію як спеціалісти [7, с. 44]. Подібне визначення обізнаної особи дають А. Ф. Волобуєв [8, с. 250–251] та О. О. Бондаренко [9, с. 92].

Схожим є стан справ і під час дослідчої перевірки за фактом нанесення тілесних ушкоджень, незаконного обігу наркотичних речовин, зброї, набоїв, вибухових речовин тощо. Проте чинний КПК України, на нашу думку, створив умови, коли в певних випадках під час так званої дослідчої перевірки протягом 24 годин або ОМП за участю спеціаліста називати обізнану особу спеціалістом у процесуальному розумінні не можливо, адже спеціаліст як учасник кримінального провадження з'являється тільки в межах кримінального провадження (ст. 71 КПК України). Обґрунтовуючи таку позицію, звернемося до п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України. Згідно із зазначеною нормою термін «кримінальне провадження» означає три елементи: досудове розслідування; судове провадження; процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Підкреслюємо саме словосполучення «діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність». Відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК, ОМП у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР, проте згідно з п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України – саме тоді, коли є діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність. Але що робити, якщо отримано повідомлення про виявлений труп людини, при цьому немає чітких ознак, припустімо, насилля чи інших ознак кримінального правопорушення (суїцид, нещасний випадок, природна смерть тощо)? Чи можна в такому разі посилатися на підстави участі в ОМП саме спеціаліста? Адже за таких умов у слідчого, дізнавача, прокурора немає впевненості щодо наявності ознак саме діяння, передбаченого законом про кримінальну відповідальність. У зазначеному випадку, на нашу думку, згідно з п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України не можна говорити про кримінальне провадження тому, що бракує відомостей про діяння, яке визначено законодавством України про кримінальну відповідальність. Зокрема, ОМП за таких обставин не можна вважати ані актом досудового розслідування, ані актом судового провадження, ні навіть процесуальною дією через те, що відсутні відомості про саме діяння, яке містить ознаки кримінального правопорушення. Отже, можна констатувати, що під час проведення ОМП до внесення відомостей до ЄРДР, коли немає впевненості в наявності ознак кримінального правопорушення, ще не можна говорити про якусь процесуальну дію, адже не відомо, чи діяння, що досліджується, містить ознаки кримінального правопорушення чи нещасного випадку. Тому називати особу, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів, спеціалістом не можна, зокрема доти, доки не буде встановлено, що діяння, про яке надійшла заява чи повідомлення, є таким, що передбачене законом України про кримінальну відповідальність. У такому разі спеціаліста доцільно називати саме обізнаною особою. Зазначене вище дає змогу стверджувати, що участь спеціаліста у випадку, коли здійснюється перевірка під час ОМП заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, де немає наявних ознак кримінального правопорушення, фактично відбувається за межами кримінального процесу, а їх результати згідно з чинним КПК України не можуть бути оформлені ані довідкою спеціаліста, ані висновком експерта. Проте на практиці такі довідки чи акти все ж таки трапляються і стають підставою для прийняття рішення відповідно до ст. 214 КПК України. І. В. Пиріг щодо цього зауважує, що спеціаліст під час ОМП переважно надає довідки, консультації та допомагає слідчому [10, с. 33]. З огляду на це виникає логічне запитання: чи законне взагалі рішення про початок досудового розслідування, коли участь досвідченої особи як спеціаліста є не обґрунтованою? Адже посадові особи, які беруть участь у кримінальному провадженні, повинні неухильно дотримуватися вимог закону (ч. 1 ст. 9 КПК України). Проте, зважаючи на думку О. В. Одерія, можна зазначити, що процесуальна діяльність починається не стільки з моменту внесення заяв чи повідомлень до ЄРДР, скільки з моменту отримання уповноваженою особою заяви чи повідомлення про

вчинене кримінальне правопорушення. Так, у своїй роботі автор підкреслює, що чинний КПК має прецеденти, коли кримінальна процесуальна діяльність відповідних органів починається не з досудового розслідування – внесення відомостей до ЄРДР (ч. 2 ст. 214 КПК), а з моменту отримання відомостей про вчинене кримінальне правопорушення (із заяви, повідомлення, безпосереднього виявлення правоохоронними органами ознак кримінального правопорушення тощо). Така ситуація пов'язана з тим, що між заявником, потерпілим та співробітниками правоохоронних органів на підставі відповідних законодавчих актів (наприклад, законів України «Про поліцію», «Про Службу безпеки») виникають відповідні кримінальні процесуальні правовідносини. На підтвердження вчений наводить ч. 1 ст. 208 КПК (затримання без ухвали слідчого судді чи суду). Моментом затримання та закінчення указанного строку в цьому випадку є не внесення відомостей до ЄРДР, а час, коли така особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні (ст. 209 КПК України). Крім того, О. В. Одерій указує, що ще до початку досудового розслідування з'являється підозрюваний як повноцінний суб'єкт кримінального провадження з усіма правами та обов'язками, які передбачені ст. 42 КПК України. Далі вчений як прецедент залучення захисника в ролі учасника кримінального провадження до початку досудового розслідування наводить приклад, коли захисник вступає у кримінальне провадження під час затримання особи до внесення заяви чи повідомлення до ЄРДР. Так, науковець справедливо зазначає, що процесуальна діяльність у кримінальному провадженні починається не з досудового розслідування, а від початку процесуальних дій у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність [11, с. 219–221]. До того ж у досліджуваній нами ситуації йдеться не про вже встановлений факт наявності ознак кримінального правопорушення, а про певну невизначеність стосовно наявності діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Тобто про факт, коли ОМП до внесення заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення відбувається як засіб перевірки заяви чи повідомлення, коли спеціаліст залучається для того, щоб з'ясувати питання наявності ознак кримінального правопорушення на місці проведення ОМП.

Зауважимо, що різноманітна технічна діяльність спеціалістів під час ОМП до внесення заяв та повідомлень до ЄРДР є аналогом експертизи, а їхні довідки або консультації – аналогами відповідних висновків, адже вони стають підставою для прийняття слідчим, прокурором рішення стосовно початку досудового розслідування. Таким чином, виникає певний парадокс: використовувати дані, які були отримані від спеціалістів (обізнаних осіб) як матеріали перевірки у кримінальному провадженні можна, а ось метод їх отримання залишається законодавчо не врегульованим. Тому доходимо закономірного висновку, що рішення про початок досудового розслідування, яке було прийнято на підставі участі спеціаліста, є сумнівним, у будь-якому разі воно може бути оскаржене зацікавленими учасниками кримінального провадження. З огляду на це виникає запитання: як діяти, якщо є необхідність перевірки на місці обставин, що викладені в заяві чи повідомленні про начебто вчинене кримінальне правопорушення? Намагаючись знайти відповідь на це, звернемося до ч. 3 та 4 ст. 237 КПК України, якою регламентується залучення спеціаліста та внесення заяв інших учасників огляду до відповідного протоколу. Отже, посадова особа, якій потрібно перевірити певний об'єкт щодо наявності або відсутності ознак кримінального правопорушення, щоб не створювати підстав для сумніву правильності залучення спеціаліста як учасника кримінального провадження, за таких умов може поставити питання не як спеціалісту, а як обізнаній особі, на що отримати обґрунтовану відповідь не довідками, як заведено на практиці, а у вигляді усної заяви, консультації, що на загальних підставах вноситься до протоколу слідчої дії. Стосовно визначення ступеня тілесного ушкодження (наприклад під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди) пропонуємо те ж саме: вносити до протоколу ОМП усні заяви лікарів, судових експертів не як спеціалістів, а як

обізнаних осіб на загальних підставах. Тобто суть цих пропозицій полягає в тому, що всі перевірочні заходи під час ОМП до внесення заяв і повідомлень до ЄРДР повинні повністю відповідати закону. Зважаючи на наведене вище, пропонуємо доповнити ч. 4 ст. 237 КПК України диспозицією про те, що під час проведення огляду місця події до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань з метою перевірки заяв та повідомлень щодо наявності діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, заяви або консультації залученої слідчим обізнаної особи вносяться до протоколу слідчої дії, як і будь-яких інших учасників ОМП.

Висновки. Отже, під час проведення ОМП до внесення відомостей до ЄРДР з метою перевірки заяв та повідомлень стосовно наявності діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, особу, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів, доцільно вважати обізнаною особою, а не спеціалістом, зокрема доти, доки не буде встановлено, що діяння, про яке надійшла заява чи повідомлення, є таким, що передбачене законом України про кримінальну відповідальність.

У разі проведення ОМП до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР з метою перевірки заяв та повідомлень щодо наявності діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, заяви або консультації залученої слідчим обізнаної особи вносяться до протоколу слідчої дії на загальних підставах, як і будь-яких інших учасників ОМП.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text> (дата звернення: 26.01.2021).
2. Положення про експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затверджене наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343 «Про затвердження Положення про експертну службу МВС України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text> (дата звернення: 26.01.2021).
3. Тхорівський М. «Для огляду місця вчинення злочину ухвала слідчого судді не потрібна», – ВС. Коментар. *Юридична газета*. № 48. URL: <https://www.colares.ua/ua/news/-dlya-oglyadu-miscya-vchinennya-zlochinu-uhvala-slidchogo-suddi-ne-potribna-----vs> (дата звернення: 26.01.2021).
4. Пархомчук М. А., Данілін С. С. Особливості огляду місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди. *Криміналістичний вісник*. № 2. 2013. С. 140–143.
5. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : затверджений наказом МВС України від 08.02.2019 № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (дата звернення: 26.01.2021).
6. Дрозд В. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Кримінальний процес*. № 12. 2017. С. 268–272.
7. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.
8. Волобуєв А. Ф. Проблеми методики розслідування розкрадань майна в сфері підприємництва : монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 336 с.
9. Бондаренко О. О. Поняття та класифікація обізнаних осіб у кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. № 2. 2020. С. 88–92.
10. Пиріг І. В. Організація і тактика проведення огляду місця події в сучасних умовах розвитку науки і техніки. *Криміналістичний вісник*. № 2. 2019. С. 30–37.
11. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія. Харків: Діса плюс, 2015. 528 с.

References

1. Instruktsiya pro poryadok zaluchennya pratsivnykiv orhaniv dosudovoho rozsliduvannya politsiyi ta Ekspertnoyi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy yak spetsialistiv dlya uchasti v provedenni ohlyadu

mistsya podiyi [Instruction on the procedure for involving employees of the pre-trial investigation bodies of the police and the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as specialists to participate in the inspection of the scene] : zatverdzhena nakazom MVS Ukrayiny vid 03.11.2015 r. № 1339 «Pro zatverdzhennya Instruktsiyi pro porядok zaluchennya pratsivnykiv orhaniv dosudovoho rozsliduvannya politseyi ta Ekspertnoyi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrayiny yak spetsialistiv dlya uchasti v provedenni ohlyadu mistsya podiyi». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].

2. Polozhennya pro ekspertnu sluzhbu Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrayiny [Regulations on the expert service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : zatverdzheno nakazom MVS Ukrayiny vid 03.11.2015 r. № 1343 «Pro zatverdzhennya Polozhennya pro ekspertnu sluzhbu MVS Ukrayiny». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].

3. Tkhorivs'kyi, M. «Dlya ohlyadu mistsya vchynennya zlochynu ukhvala slidchoho suddi ne potribna», – VS [«To inspect the crime scene, the decision of the investigating judge is not required», – the Supreme Court]. Komentar. *Yurydychna hazeta*. № 48. URL: <https://www.colares.ua/ua/news/-dlya-oglyadu-miscya-vchynennya-zlochinu-uhvala-slidchogo-suddi-ne-potribna-----vs> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].

4. Parkhomchuk, M. A., Danilin, S. S. (2013). Osoblyvosti ohlyadu mistsya vchynennya dorozhn'o-transportnoyi pryhody [Features of the inspection of the place of the accident]. *Kryminalistychnyy visnyk*. № 2. S. 140–143 [in Ukrainian].

5. Poryadok vedennya yedynoho obliku v orhanakh (pidrozdilakh) politseyi zayav i povidomlen' pro kryminal'ni pravoporushennya ta inshi podiyiyu [The order of conducting the uniform account in bodies (divisions) of police of statements and notifications on criminal offenses and other events] : zatverdzhenny nakazom MVS Ukrayiny vid 08.02.2019 № 100 «Pro zatverdzhennya poryadku vedennya yedynoho obliku v orhanakh (pidrozdilakh) politseyi zayav i povidomlen' pro kryminal'ni pravoporushennya ta inshi podiyi». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].

6. Drozd, V. (2017). Okremi pytannya rehlamentatsiyi pochatku dosudovoho rozsliduvannya v umovakh provedennya pravovoyi reform [Some issues of regulation of the beginning of pre-trial investigation in the context of legal reform]. *Kryminal'nyy protses*. № 12. S. 268–272 [in Ukrainian].

7. Shcherbakovskiy, M. H. (2015). Provedennia ta vykorystannia sudovykh ekspertyz u kryminalnomu provadzhenni [Conducting and using forensic examinations in criminal proceedings] : monohrafiia. Kharkiv: V dele. 560 s. [in Ukrainian].

8. Volobuiev, A. F. (2000). Problemy metodyky rozsliduvannya rozkradan maina v sferi pidpriemnytstva [Problems of methods of investigation of property thefts in the sphere of entrepreneurship] : monohrafiia. Kharkiv: Vyd-vo Un-tu vnutr. sprav. 336 s. [in Ukrainian].

9. Bondarenko, O. O. (2020). Poniattia ta klasyfikatsiia obiznanykh osib u kryminalnomu provadzhenni [The concept and classification of knowledgeable persons in criminal proceedings]. *Pravo i suspilstvo*. № 2. S. 88–92 [in Ukrainian].

10. Pyrih, I. V. (2019) Orhanizatsiya i taktyka provedennya ohlyadu mistsya podiyi v suchasnykh umovakh rozvytku nauky i tekhniky [Organization and tactics of conducting a review of the scene in modern conditions of science and technology]. *Kryminalistychnyy visnyk*. № 2. S. 30–37 [in Ukrainian].

11. Oderii, O. V. (2015). Teoriia i praktyka rozsliduvannya zlochyniv proty dovkillia [Theory and practice of investigating crimes against the environment] : monohrafiia. Kharkiv: Disa plius. 528 s. [in Ukrainian].

Shulha Andriy,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6600-2904>

Khailova Tetyana,

Candidate of Economics in Public Administration,

Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6106-2027>

USE OF SPECIAL KNOWLEDGE DURING THE EXAMINATION OF THE SCENE OF A CRIME IN THE ORDER OF PART 3 ART. 214 OF THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE

The article deals with the problem of specialist's participation in the scene examination, which is carried out before entering information into the Unified Register of the pre-trial investigations. The essence of the problem is that the current criminal procedural law of Ukraine recognizes the specialist's participation only in the pre-trial investigation, the litigation and the proceedings in the case of the commission of an unlawful act under the law of Ukraine on criminal liability. Part 1 of Article 71 of the Criminal Procedure Code of Ukraine states that a specialist in criminal proceedings is a person who has special knowledge and skills and can provide advice and conclusions during the pre-trial investigation and trial on issues that require appropriate special

knowledge and skills. In other cases, the specialist has no procedural status. In addition, Part 1 of Article 237 of the CPC of Ukraine «Examination» states that the examination is conducted to identify and record information on the circumstances of the offense commitment. It is an act provided by the law of Ukraine on criminal liability. However, there are the cases in the investigation, when a report is received, for example, about a person's death, other events with formal signs of the offense, which must first be checked for signs of a crime, and only then the act can be considered as offense. In this case, a specialist takes part in the scene examination. However, the current criminal procedure law in accordance with Part 1, Article 71 of the Criminal Procedure Code of Ukraine determines the legal status of a specialist only as the participant in criminal proceedings. The paragraph 10, part 1 of Article 3 of the Criminal Procedure Code of Ukraine defines the criminal proceedings as pre-trial investigation and court proceedings or procedural actions in the case of the commission of an unlawful act. Therefore, when the inspection of the scene is based on the uncertain status of the event (there is no clear information that the event contains signs of an offense), the specialist's participation is not regulated by law. The authors propose to consider the specialists as «experienced persons» in cases mentioned above and to include their advices to the protocol of the scene examination, as the advices of other scene examination participants.

Key words: criminal proceedings; scene examination; investigation actions; specialist.

Надійшла до редколегії 09.02.2021